

Luật về hội và cơ chế bảo đảm thực hiện quyền tự do hiệp hội ở Nga hiện nay

TS. Mai Văn Thắng*

1. Khái quát về quyền tự do hiệp hội và pháp luật về hội ở Nga

a) Nội dung quyền tự do hiệp hội, phạm vi và các hình thức hiệp hội ở Nga

Khác với nhiều quốc gia trên thế giới, ở Nga không gọi là quyền lập hội hay luật về hội mà gọi là luật về hiệp hội xã hội và quyền tự do hiệp hội. Theo các nhà lập pháp Nga, quyền tự do hiệp hội hay luật về các hiệp hội chính xác hơn và có nội hàm bao quát hơn.

Bởi vậy, tại Điều 3 của Luật “Về các hiệp hội xã hội” nói trên đã khẳng định, nội dung của quyền hiệp hội bao gồm:

- Quyền thành lập trên cơ sở tự nguyện các hiệp hội xã hội để bảo vệ các lợi ích chung hoặc đạt được các mục đích chung;
- Quyền tham gia vào các hiệp hội xã hội đang tồn tại hoặc không tham gia vào các hiệp hội đó;
- Quyền ra khỏi các hiệp hội đó mà không gặp bất kỳ sự cản trở nào.

Như vậy, có thể thấy nội hàm của quyền không chỉ là lập hội mà còn tham gia vào các hội đã được thành lập hoặc ra khỏi các hội đó. Ngoài ra, luật pháp Nga sử dụng thuật ngữ “các hiệp hội xã hội” thay cho thuật ngữ “hội” hay “lập hội” còn có ý nghĩa khác. Thuật ngữ “*hiệp hội xã hội*” được hiểu là các liên kết được lập ra theo sáng kiến của người dân trên cơ sở tự nguyện có lợi ích chung để đạt những mục tiêu chung được quy định trong điều lệ của hiệp hội.¹⁴⁴ Các liên kết này đều mang tính chất xã hội không thuộc hoặc chịu ảnh hưởng từ phía của nhà nước.

Phạm vi điều chỉnh của luật về hiệp hội ở Liên bang Nga bao gồm tất cả các loại hiệp hội xã hội trừ tổ chức tôn giáo, các tổ chức nghiệp đoàn (công đoàn), tổ chức từ thiện và một số hiệp hội đặc thù. Ngoài ra, luật về hiệp hội Nga cũng không điều chỉnh vấn đề tổ chức và hoạt động của các tổ chức kinh tế và các hiệp hội phi lợi nhuận được các tổ chức kinh tế này thành lập.

Cũng như nhiều quốc gia trên thế giới, các hiệp hội luôn mang tính chất xã hội và phi lợi nhuận. Tuy nhiên, điều này không có nghĩa các tổ chức này không được phép thực hiện các hoạt động tìm kiếm lợi nhuận. Một tổ chức hay liên kết được coi là phi lợi nhuận khi lợi nhuận không phải là mục tiêu chủ yếu của tổ chức/ liên kết này và không có sự phân chia lợi nhuận giữa các thành viên. Như vậy, các hiệp hội Nga hoàn toàn có quyền thực hiện hoạt động tìm kiếm lợi nhuận nhưng lợi nhuận chỉ là phương tiện giúp cho các tổ chức/liên kết có nguồn kinh phí thực hiện nhiệm vụ chính và các thành viên không được phép chia lợi nhuận từ hoạt động của hiệp hội.

Đối với các đảng phái chính trị, dù coi đảng phái chính trị là một hình thức tổ chức của các hiệp hội xã hội và được quy định trong Luật về hiệp hội xã hội (Điều 7), tuy nhiên, do yếu tố đặc thù trong tổ chức và hoạt động cũng như mục tiêu và lĩnh vực hoạt động của các đảng chính trị, các nhà lập

* Khoa Luật, ĐHQG Hà Nội.

¹⁴⁴ Điều 5 Luật Liên bang số 82 “Về các hiệp hội xã hội” (1995, sửa đổi bổ sung tới tháng 1/2016)